

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Investidura com a Doctor "Honoris
Causa" per la Universitat de València a
Nataša Kandić

Laudatio

València, 31 maig de 2001

Excm Sr. Rector Magnífic,
Srs. Kandic i Castells
Sres. i Srs.:

1. La guerra dels Balcans i la situació política que la va produir ha suposat, sens dubte, el motiu de major vergonya per a aquesta Europa que pretén constituir-se com una unitat econòmica i, de moment pareix que en menor mesura, política.

Les respostes davant de la successió d'uns esdeveniments que pareixien increïbles van ser la indiferència primer, la perplexitat més tard i la impotència sempre. Fracassats els instruments jurídics internacionals que havien d'evitar les agressions, especialment les ètniques i nacionals, és ara el moment de l'enjudiciament seré dels fets, a través del Dret *penal*. A l'efecte, es va crear el Tribunal *Penal* Internacional *ad hoc* per a conèixer dels crims comesos en el territori de l'Antiga Iugoslàvia. Davant d'ell, tard o d'hora hauran de comparèixer personatges tan sinistres com Milosevic o Karadjic.

A altres els ha salvat la campana de la mort, fins i tot ocupant els més alts càrrecs. I molts, com sempre ha succeït, trobaran acomodament com a professors de democràcia i liberalisme.

2. Però en tota crisi de la Humanitat apareixen persones exemplars que, amb enorme valentia i sacrifici personal es rebel·len contra la injustícia i l'agressió, donant exemple d'allò que cal fer i que la majoria no fa.

La Universitat de València, culminant els actes que celebren els seus cinc segles d'existència, es complau a rebre com a membre del seu claustre de doctors a una d'aquestes persones. La veu de Natasa Kandic, llicenciada en Dret i Sociologia per la Universitat de Belgrad en 1.972, va ser una de les primeres en alçar-se contra els incipients indicis de totalitarisme apareguts en el seu país. Des de la seua pertinença a les Dames de Negre de la seua ciutat natal, forma part d'un grup d'intel·lectuals que, a partir de 1.990, s'oposarà activament a la política de les autoritats sèrbies i lluitarà per la defensa dels drets humans, denunciant la ja començada neteja ètnica de tots els elements no serbis portada a terme pel règim de Milosevic.

Mentre la majoria dels serbis recolzava l'abolició de l'autonomia a Kosovo, el grup va publicar un treball, *Kosovski Cuor*, en el que es desemmascaraven les falsedats que s'estaven presentant a la població sèrbia, entre la qual es propagava la imatge dels albanesos com a centenaris enemics dels serbis als que van pretendre sempre exterminar del seu país. El llibre va ser, naturalment, censurat.

La primera campanya organitzada per Natasa Kandic va ser „Candeles per la pau“, que va tindre lloc cada nit entre el 8 d'octubre de 1.991 i el 8 de febrer de 1.993 a l'exterior de l'edifici de la Presidència sèrbia: Es llegien els noms dels morts en la guerra i s'encenien candeles en la seua memòria.

Alhora, i en resposta al suïcidi d'un reservista serbi portat a la guerra contra la seua voluntat, publica el primer llibre clarament antibèl·lic „Una tomba per a Miroslav Milenkovic“, i inicia una campanya exigint un referèndum enfront de l'enviament de ciutadans a la guerra contra la seua voluntat. Amb l'ajuda d'un miler de voluntaris i

de mitjans no governamentals, s'aconsegueixen unes 78.000 firmes, entre les quals es troba la de Cyrus Vance, Enviat Especial de Nacions Unides a l'Antiga Iugoslàvia.

La Sra. Kandic funda, al març de 1.992, el primer setmanari independent i pacifista, *Borba*, en el qual es descriu el començament de la guerra a Bòsnia-Herzegovina. I al maig organitza la més massiva protesta contra el patiment de la població civil a Sarajevo, la Marxa de la Columna Negra, amb la participació de més de 150.000 ciutadans de Belgrad i d'altres llocs de tot Sèrbia, formant una columna negra de 1.300 metres de llargària. Aqueix mateix any ve marcat per les protestes contra els esdeveniments de Vojvodina, on el Partit radical nacionalista serbi, liderat per Sesejl crida a l'expulsió dels croats de Sèrbia, donant lectura pública als seus noms i obligant-los a abandonar Vojvodina.

Natasa Kandik organitzaria en el mateix lloc diversos fòrums reclamant la protecció de les minories mentre ciutadans serbis, croats i hongaresos formaven grups que es dirigien a les autoritats sèrbies reclamant viure conjuntament i en pau, i acusant al Partit radical serbi per la seua actitud contra els croats.

El 9 de novembre de 1.992 funda l'ONG, Centre de Dret Humanitari, a Belgrad, de la qual, des de llavors és Directora. És precisament la documentació arreglada pel Centre sobre els crims comesos a Croàcia i a Bòsnia la que ha permès al Tribunal de La Haia per a l'Antiga Iugoslàvia dictar les primeres condemnes.

En 1.996 obrirà una oficina del Centre a Prístina que s'ocupa preferentment de la sort dels kosovars detinguts en Sèrbia, i prossegueix la seua activitat a pesar de les amenaces i limitacions imposades per Belgrad.

En aqueixa època, Natasa Kandik es trasllada regularment a Kosovo on arregla el testimoni de l'horror sobre el terreny, alhora que presta assistència jurídica i altres formes de solidaritat, deixant sentir la seua veu a través de la premsa internacional mentre la major part dels mitjans desconeixien la situació.

Sota aquesta negació generalitzada de la realitat s'intensificava la neteja ètnica a Kosovo i se silenciava definitivament l'oposició. Però Natasa se n'havia anat a Kosovo a comprovar *in situ* que les forces militars sèrbies estaven foraginant els residents albanesos que s'atrinxeraven en les cases compartides amb veïns serbis: havien acordat que si venien els regulars iugoslaus, els segons protegirien els primers; si venia l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo seria al revés.

En 1.998, quan la repressió sèrbia s'intensifica, l'oficina de Prístina publica els primers resultats de les seues enquestes que desmenteixen les tesis divulgades per les autoritats de Belgrad. Natasa Kandic era la respectada directora del Centre per a una Justícia Humanitària a Belgrad fins al 24 de març. Aqueix dia va ser visitada per la policia, que li va suggerir que no s'equivocara.

Ja no podia tornar a Belgrad. Es va refugiar a Montenegro, la república que s'encabota a desobeir el govern federal de Milosevic, que l'amenaça amb el fantasma d'un colp d'Estat. Al mig d'aqueixa inseguretat, va tornar a Belgrad a tancar l'oficina. Allí va comprovar que els mitjans independents, com la ràdio B92, havien sigut silenciats, mentre d'altres se sotmetien a la censura o eren assassinats, com Slavko

Curuvija, que, com ella, s'havia refugiat a Montenegro però havia tornat per uns dies a la capital del país.

El seu treball continua en plena guerra. Sota els bombardejos de l'OTAN, Natasa Kandik viatjaria en taxi fins a Pristina, posant en risc la seua pròpia vida, per a tractar de salvar algun kosovar sense distinció de minories. „Allà vaig poder constatar personalment“, diria ella, „la importància que per a ells tenia que algú vingut de Belgrad donara compte de la situació i de llurs condicions de vida“.

Finalitzada la guerra, s'instal·laria en l'oficina de Montenegro, en la ciutat de Pec, on continua arreglant informació i tractant de conèixer la sort de persones desaparegudes.

En agost de 2.000, durant la campanya electoral, va ser detinguda i interrogada a la capital sèrbia..

En l'estat actual de Sèrbia, a més de resultar necessari el suport internacional per a garantir les condicions de vida després de les destruccions de la guerra, es fa precís superar les ferides produïdes en deu anys de conflictes.

La situació a Kosovo i la defensa dels drets humans dels albanesos kosovars continua essent una prioritat en les activitats professionals i polítiques de Natasa Kandic. Com a directora executiva de l'organització no governamental Centre de Dret Humanitari, estableix controls constants. Els cinc informes presentats pel Centre denuncien la repressió contra els kosovars albanesos només perquè els seus polítics creuen en un Kosovo independent. Amb aquests informes, el Centre ha consolidat la seua reputació i autoritat com a capdavanter en la defensa dels drets humans i polítics a Kosovo. Actualment, el Centre fundat per Natasa Kandic té quatre oficines a Kosovo i una a Belgrad

3. L'activitat de Natasa Kandic ha obtingut el reconeixement de diverses institucions:

Premi al Coratge Civil, de la Fundació Northcole Parkinson, lliurat en l'Institut Internacional d'Estudis Estratègics, de Londres

Premi Roger E. Joseph de l'Hebrew Unió College-Jewish Institut for Religion, per la difusió al món de les agressions violentes portades a terme per la policia, l'exèrcit i tropes paramilitars a Kosovo,

Premi NED (National Endowment for Democracy)

Premi Internacional Alexander Langer

Premi de Democràcia i Drets Humans d'Holanda.

4. Natasa Kandik és, doncs, un exemple de desafiament al risc personal i de lluita per la Llibertat. Dels éssers humans i dels pobles. I de la vergonya de Iugoslàvia hem d'extraure conseqüències que comporten una vacuna enfront de la intolerància i el feixisme. Naturalment, la Història, fins i tot la tan recent que és literalment